

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับมิตรภาพในเด็กปฐมวัย และวัยประถมศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้เป็นนักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2535 ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุระหว่าง 5 ปี 5 เดือน - 6 ปี 5 เดือน อายุเฉลี่ย 6 ปี และเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อายุระหว่าง 8 ปี 5 เดือน - 9 ปี 5 เดือน อายุเฉลี่ย 9 ปี โรงเรียนทับทอง เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวนกลุ่มอายุละ 60 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 120 คน

เหตุผลในการเลือกโรงเรียนเพื่อทำการวิจัย

1. โรงเรียนทับทอง เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่มีผู้ปกครองนักเรียนโดยเฉลี่ยมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมใกล้เคียงกัน ซึ่งจะไม่ทำให้เกิดตัวแปรแทรกซ้อนสำหรับการวิจัยในครั้งนี้
2. ผู้บริหารตลอดจนคณาจารย์ภายในโรงเรียนเห็นความสำคัญของการวิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทางโรงเรียนเป็นอย่างดี

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปติดต่อเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้จัดการโรงเรียนทับทอง
2. ติดต่อประสานงานกับครูหัวหน้าฝ่ายและครูประจำชั้นเด็กระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองนักเรียน
3. รวบรวมรายชื่อของเด็กนักเรียนในแต่ละห้องจำแนกตามระดับชั้นโดยพิจารณาจากระดับการศึกษาของบิดาและมารดาให้อยู่ในระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาโท และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดามารดาารวมกันตั้งแต่ 15,000 - 20,000 บาท (อ้างอิงเกณฑ์จากสถิติผู้มีงานทำจำแนกตามอาชีพ รายได้ และเพศ ปี 2535 สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2535 : 154-155)

4. สุ่มนักเรียนในแต่ละระดับชั้น โดยวิธีจับสลากรายชื่อโดยให้มีเพศหญิงและเพศชาย
อย่างละเท่า ๆ กัน จำนวนระดับชั้นละ 60 คน

เหตุผลในการเลือกวัยที่จะศึกษา

ในการเลือกวัยที่จะศึกษานั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาจากวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลการ
วิจัยที่แล้ว ๆ มา กล่าวคือเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามิตรภาพนั้นมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการทาง
สังคมของเด็กมากโดยจะเริ่มตั้งแต่ในเด็กปฐมวัย ซึ่งจัดเป็นวัยแห่งการเริ่มต้นของการมีความสัมพันธ์
กับบุคคลภายนอกครอบครัวตามที่ได้กล่าวไปแล้ว นอกจากนี้เมื่อพิจารณาผลการวิจัยของ Youniss
& Volpe ที่ทำการศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับมิตรภาพของเด็กช่วงอายุ 6-14 ปี โดยวิธีการสัมภาษณ์
ตั้งแต่ในปี 1978 นั้น จะพบว่า เด็กในช่วงอายุ 6-7 ปี และเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี มีมโนทัศน์
เกี่ยวกับมิตรภาพแตกต่างกันในเชิงคุณภาพอย่างชัดเจน ส่วนเด็กที่มีช่วงอายุระหว่าง 12-13 ปี
จะมีมโนทัศน์เกี่ยวกับมิตรภาพไม่แตกต่างไปจากเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปีเลย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัย
จึงสนใจศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับมิตรภาพเฉพาะในเด็กที่มีอายุเฉลี่ย 6 ปี และ 9 ปีเท่านั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. ภาพถ่ายขนาด 4 x 6 นิ้ว ประกอบด้วยภาพที่แสดงถึงมิตรภาพระหว่างเพื่อนใน
ลักษณะต่าง ๆ กัน จำนวน 15 ภาพ และภาพที่ไม่ได้แสดงถึงมิตรภาพอีกจำนวน 15 ภาพ รวมทั้ง
หมด 30 ภาพ

2. แบบสัมภาษณ์เด็กนักเรียนเกี่ยวกับมิตรภาพระหว่างเพื่อน

3. เทปบันทึกเสียง

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ภาพถ่ายเกี่ยวกับมิตรภาพระหว่างเพื่อนของเด็ก

1.1 ทบทวนงานวิจัยของต่างประเทศเกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ ของมิตรภาพ

1.2 สสำรวจความเชื่อของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุระหว่าง 5 ปี 5 เดือน
ถึง 6 ปี 5 เดือน จำนวน 25 คน และเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อายุระหว่าง 7 ปี 10
เดือน ถึง 9 ปี 6 เดือน อีกจำนวน 25 คน โรงเรียนพระดุษฎีวิทยารามซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับ
กลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดาและมารดาของเด็กเป็น
เกณฑ์ตัดสินเช่นเดียวกับเด็กนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 19-20 สิงหาคม 2535

โดยการสัมภาษณ์ด้วยคำถามปลายเปิดอย่างอิสระ (สุภาคผนวก ก.) เพื่อหาความเชื่อเด่นชัด (salient beliefs) เกี่ยวกับมิตรภาพระหว่างเพื่อน

1.3 คัดเลือกข้อความเชื่อเด่นชัดที่จะนำไปสร้างเป็นลักษณะของมิตรภาพซึ่งจากการสำรวจผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อความเชื่อที่มีความถี่สูงสุดจนถึงความเชื่อที่รวมความถี่ได้ 75% ของความถี่ทั้งหมด (Aizen & Fishbein, 1980 : 70) ปรากฏว่าได้ลักษณะที่เด่นชัดของมิตรภาพจำนวน 5 ลักษณะ จากจำนวนข้อความเชื่อทั้งหมด 17 ข้อความเชื่อ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข.) รวมเป็นความถี่ 75.6% ของความถี่ทั้งหมด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับลักษณะของมิตรภาพระหว่างเพื่อน จากการสัมภาษณ์เรียงตามลำดับความถี่

ลำดับที่	ลักษณะของมิตรภาพ	ความถี่
1	เชื่อเพื่อเพื่อน	32
2	ทำกิจกรรมร่วมกัน	29
3	ช่วยเหลือกัน	28
4	ความใกล้ชิดทางกาย	22
5	ความคล้ายคลึงกันของลักษณะทางกาย	13

1.4 สํารวจความเชื่อเด่นชัดของนักเรียนโรงเรียนพระดุงศิษย์พิทยาระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุระหว่าง 5 ปี 6 เดือน ถึง 6 ปี 8 เดือน จำนวน 25 คน และเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อายุระหว่าง 8 ปี ถึง 8 ปี 11 เดือน อีกจำนวน 25 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างตามที่ได้กล่าวไปแล้วในข้อ 1.2 และไม่ซ้ำกับเด็กกลุ่มเดิม รวมทั้งหมด 50 คน ระหว่างวันที่ 19-20 สิงหาคม 2535 เพื่อหาความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับลักษณะของมิตรภาพระหว่างเพื่อน โดยให้เด็กแยกภาพที่แสดงถึงมิตรภาพระหว่างเพื่อนออกจากภาพที่ไม่ได้แสดงถึงมิตรภาพระหว่างเพื่อน พร้อมทั้งซักถามเหตุผลในการแยกภาพเหล่านั้นด้วย

1.5 คัดเลือกภาพที่จะนำไปสร้างเป็นลักษณะของมิตรภาพระหว่างเพื่อนโดยการคัดเลือกลักษณะของภาพที่ได้รับการเลือกด้วยความถี่สูงสุดจนถึงลักษณะของภาพที่ได้รับการเลือกรวมความถี่ได้ 75% ของความถี่ทั้งหมด ปรากฏว่าได้ลักษณะของมิตรภาพระหว่างเพื่อนที่เด่นชัดจำนวน 5 ลักษณะ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.) จากจำนวนความเชื่อทั้งหมด 12 ลักษณะรวมเป็นความถี่ 79.7% ของความถี่ทั้งหมด ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับลักษณะของมิตรภาพระหว่างเพื่อน จากการทดสอบแยกภาพเรียงตามลำดับความถี่

ลำดับที่	ลักษณะของมิตรภาพ	ความถี่
1	ทำกิจกรรมร่วมกัน	25
2	ความใกล้ชิดทางกาย	23
3	ช่วยเหลือกัน	21
4	เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	19
5	ความคล้ายคลึงกันของลักษณะทางกาย	18

จากผลการสำรวจความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับลักษณะของมิตรภาพระหว่างเพื่อนของเด็กนักเรียนระดับชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษา โดยการสัมภาษณ์และการทดสอบแยกภาพ ปรากฏว่าได้รับความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับลักษณะของมิตรภาพในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกมาทำการศึกษารวมทั้งสิ้น 5 ลักษณะคือ การช่วยเหลือ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำกิจกรรมร่วมกัน ความใกล้ชิดทางกาย และความคล้ายคลึงกันของลักษณะทางกาย

1.6 สํารวจความเชื่อของนักเรียนโรงเรียนพระดุงศิษย์พิทยา ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดาและมารดาเป็นเกณฑ์ตัดสินดังรายละเอียดที่กล่าวไปแล้วในหน้า 23 จำนวน 40 คน ในวันที่ 21 สิงหาคม 2535 โดยการสัมภาษณ์ด้วยคำถามปลายเปิดอย่างอิสระ (ดูภาคผนวก ง.) เพื่อหาความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับตัวอย่างภาพของมิตรภาพระหว่างเพื่อนในแต่ละลักษณะ

1.7 คัดเลือกข้อความเชื่อที่จะนำไปสร้างเป็นตัวอย่างภาพเกี่ยวกับมิตรภาพในแต่ละลักษณะ โดยการคัดเลือกข้อความเชื่อที่มีความถี่สูงสุดจนถึงความเชื่อที่รวมความถี่ได้ 75% ของความถี่ทั้งหมด รวมทั้งพิจารณาจากภาพที่ได้รับการเลือกในการทดสอบแยกภาพประกอบไปด้วย จากผลการสำรวจปรากฏว่า ได้ตัวอย่างภาพที่แสดงถึงมิตรภาพระหว่างเพื่อนลักษณะละ 3 ภาพ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก จ.) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับตัวอย่างของมิตรภาพในแต่ละลักษณะ เรียงตามลำดับความถี่

ลักษณะของมิตรภาพ	ตัวอย่างพฤติกรรม	ความถี่
1. การช่วยเหลือกัน	ช่วยอธิบายการบ้าน	24
	ช่วยเหลือเพื่อนที่ถูกรังแก	19
	ช่วยเหลือเพื่อนเมื่อได้รับอุบัติเหตุ	11
2. การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	แบ่งปันขนม ของกิน	27
	ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน	21
	แบ่งปันของเล่น	10
3. การทำกิจกรรมร่วมกัน	เล่นด้วยกัน	17
	รับประทานอาหารด้วยกัน	12
	ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน	9
4. ความใกล้ชิดทางกาย	นั่งใกล้กัน	15
	เรียนอยู่ห้องเดียวกัน	13
	อยู่ด้วยกันเป็นกลุ่ม	8
5. ความคล้ายคลึงกันของลักษณะทางกาย	เพศเดียวกัน	19
	แต่งกายเหมือนกัน	12
	รับประทานอาหารชนิดเดียวกัน	5

1.8 พัฒนารูปภาพเกี่ยวกับมิตรภาพระหว่างเพื่อน เป็นภาพถ่ายขนาด 4 x 6 นิ้ว แสดงถึงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพื่อนของเด็กในทางบวกลักษณะต่าง ๆ กันจำนวน 5 ลักษณะ ได้แก่ การช่วยเหลือกัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำกิจกรรมร่วมกัน ความใกล้ชิดทางกาย และความคล้ายคลึงกันของลักษณะทางกาย โดยที่ในแต่ละลักษณะจะประกอบด้วยตัวอย่างภาพ จำนวน 3 ตัวอย่าง ดังนี้คือ ภาพที่ 1-3 แสดงถึงมิตรภาพในลักษณะของการช่วยเหลือกัน ภาพที่ 4-6 แสดงถึงมิตรภาพในลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ภาพที่ 7-9 แสดงถึงมิตรภาพในลักษณะของการทำกิจกรรมร่วมกัน ภาพที่ 10-12 แสดงถึงมิตรภาพในลักษณะของความใกล้ชิดทางกายและภาพที่ 13-15 แสดงถึงมิตรภาพในลักษณะความคล้ายคลึงกันของลักษณะทางกายรวมทั้งหมด 15 ภาพ และภาพที่ไม่ได้แสดงถึงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพื่อนของเด็กโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นภาพลวงอีกจำนวน 15 ภาพ รวมภาพที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 30 ภาพ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ฉ.)

2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับมิตรภาพระหว่างเพื่อน

2.1 ทบทวนคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับมโนทัศน์ของมิตรภาพในเด็กจากงานวิจัยของต่างประเทศ

2.2 พัฒนาแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างสำหรับเด็กระดับชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับความคิดความเข้าใจของเด็กในเรื่องมิตรภาพระหว่างเพื่อน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ช.)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

3.1 ขั้นสำรวจความนึกคิด

3.2 ขั้นเตรียมการก่อนวิจัย

3.3 ขั้นดำเนินการวิจัย

3.1 ขั้นสำรวจความนึกคิด

3.1.1 ทบทวนวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ของมิตรภาพ

3.1.2 พัฒนาแบบสอบถามชนิดปลายเปิด เพื่อใช้สำรวจความนึกคิดเกี่ยวกับมิตรภาพระหว่างเพื่อนของเด็กอนุบาลและเด็กระดับชั้นประถมศึกษา (ดูภาคผนวก ก.)

3.1.3 รวบรวมภาพจากหนังสือและนิตยสารต่าง ๆ ซึ่งเป็นภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพื่อนของเด็กในทางบวก ในทางลบ และภาพที่มีลักษณะเป็นกลางได้จำนวน 149 ภาพ

3.1.4 นำภาพที่รวบรวมได้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน (รายงานของผู้ทรงคุณวุฒิชุดที่ 1 คูภาคผนวก ช.) จัดจำแนกว่าภาพใดบ้างที่แสดงถึงมิตรภาพระหว่างเพื่อนของเด็กในทางบวก ภาพใดบ้างที่ไม่ได้แสดงถึงมิตรภาพระหว่างเพื่อน และภาพใดบ้างที่มีลักษณะเป็นกลางคือมีความเป็นไปได้อย่าง 2 ทางหรือแยกได้ไม่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์สำหรับให้คะแนน

3.1.5 สํารวจความนึกคิดเกี่ยวกับมิตรภาพของเด็กนักเรียนโรงเรียนพะดุงศิษย์พิทยาระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีอายุระหว่าง 5 ปี 5 เดือน ถึง 6 ปี 8 เดือน จำนวน 50 คน และเด็กนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 อายุระหว่าง 7 ปี 10 เดือน ถึง 9 ปี 6 เดือน อีกจำนวน 50 คน รวมทั้งหมด 100 คน โดยการสัมภาษณ์และการทดสอบแยกภาพที่แสดงถึงมิตรภาพระหว่างเพื่อนออกจากภาพที่ไม่ได้แสดงถึงมิตรภาพระหว่างเพื่อน

3.1.6 นำข้อมูลที่ได้มาทำการจัดหมวดหมู่ของมิตรภาพระหว่างเพื่อนออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 5 ลักษณะคือการช่วยเหลือกัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำกิจกรรมร่วมกัน ความใกล้ชิดทางกาย และความคล้ายคลึงกันของลักษณะทางกาย

3.2 ขั้นเตรียมการก่อนวิจัย

3.2.1 ทบทวนคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับโน้ตัมของมิตรภาพในเด็กและลักษณะต่าง ๆ ของมิตรภาพจากงานวิจัยของต่างประเทศ

3.2.2 พัฒนาแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างสำหรับเด็กระดับชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับความคิดความเข้าใจของเด็กในเรื่องมิตรภาพระหว่างเพื่อน (คูภาคผนวก ช.)

3.2.3 พัฒนารูปภาพเกี่ยวกับมิตรภาพระหว่างเพื่อนของเด็ก เป็นภาพถ่ายขนาด 4x6 นิ้ว สำหรับใช้ทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับมิตรภาพระหว่างเพื่อนในลักษณะต่าง ๆ กัน จำนวน 5 ลักษณะ ได้แก่ การช่วยเหลือ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำกิจกรรมร่วมกัน ความใกล้ชิดทางกาย และความคล้ายคลึงกันของลักษณะทางกาย แบ่งเป็นภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กในทางบวก จำนวน 15 ภาพ และภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กในทางลบอีกจำนวน 15 ภาพ รวมทั้งหมด 30 ภาพ (คูภาคผนวก ฉ.)

3.2.4 นำเครื่องมือที่พัฒนาแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กมานานกว่า 10 ปี จำนวน 7 ท่าน (รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ ชุดที่ 2 คูภาคผนวก ช.) ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา จากนั้นจึงนำเครื่องมื่อดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา

3.2.5 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับเด็กนักเรียนโรงเรียนพะดุงศิษย์พิทยา ชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 10 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อีกจำนวน 10 คน

โดยแบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิงอย่างละเท่า ๆ กัน ในวันที่ 18 กันยายน 2535 เพื่อตรวจหาความบกพร่องของเครื่องมือ ตลอดจนวิธีการทดสอบ โดยเฉพาะการตรวจสอบความตรงของรูปภาพว่าเด็กมีความเข้าใจตัวอย่างภาพตรงกับลักษณะของมิตรภาพในแต่ละด้านหรือไม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ความสอดคล้องของความเข้าใจตัวอย่างภาพกับลักษณะของมิตรภาพได้ตรงกัน ตั้งแต่ 75% ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ตัดสิน จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือและวิธีการทดสอบเป็นครั้งที่สอง

3.2.6 ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วด้วยวิธีทดสอบซ้ำกับเด็กนักเรียนโรงเรียนพระคหะคุชยพิทยา ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 18 คน และเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อายุระหว่าง 8-9 ปี อีกจำนวน 20 คน ในวันที่ 21 กันยายน 2535 และวันที่ 30 กันยายน 2535 เพื่อตรวจสอบความคงที่ในการสัมภาษณ์และการเลือกภาพดังแสดงในตารางที่ 4 และ 5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนมิตรภาพจากการตรวจสอบความเที่ยงด้วยวิธีทดสอบซ้ำ ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3

ลักษณะของมิตรภาพ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	
	การสัมภาษณ์	การทดสอบด้วยภาพ
การช่วยเหลือ	.78**	.80**
การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	.79**	.87**
การทำกิจกรรมร่วมกัน	.69**	.81**
ความใกล้ชิดทางกาย	.76**	.86**
ความคล้ายคลึงของลักษณะทางกาย	.64*	.88**

* $p < .01$

** $p < .001$

ตารางที่ 5 แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนมิตรภาพจากการตรวจสอบความเที่ยงด้วยวิธีทดสอบซ้ำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ลักษณะของมิตรภาพ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	
	การสัมภาษณ์	การทดสอบด้วยภาพ
การช่วยเหลือ	.79**	.77**
การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	.69**	.68**
การทำกิจกรรมร่วมกัน	.81**	.82**
ความใกล้ชิดทางกาย	.90**	.75**
ความคล้ายคลึงกันของลักษณะทางกาย	.79**	.90**

** $p < .001$

นอกจากการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือด้วยวิธีการทดสอบซ้ำแล้ว ในขั้นของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการทดสอบด้วยภาพนั้นผู้วิจัย ได้ให้ผู้ช่วยวิจัยซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับบัณฑิตศึกษา เพศหญิง จำนวน 2 คน ที่ได้รับการฝึกฝนเรื่องการจัดจำแนกลักษณะของมิตรภาพจากผู้วิจัยเป็นอย่างดีแล้วเป็นผู้ดำเนินการจัดจำแนกลักษณะของมิตรภาพอย่างเป็นอิสระต่อกัน จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาหาค่าความสอดคล้องในการจัดจำแนกระหว่างผู้ช่วยวิจัย 2 คน ซึ่งได้ค่าร้อยละของความสอดคล้องในการจัดจำแนกลักษณะของมิตรภาพจากการสัมภาษณ์เด็กนักเรียนระดับชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาอยู่ในช่วง 80-100% ส่วนค่าร้อยละของความสอดคล้องในการจัดจำแนกลักษณะของมิตรภาพจากการทดสอบด้วยภาพของเด็กนักเรียนระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษาจะอยู่ในช่วง 75-86% ซึ่งนับว่าการจัดจำแนกลักษณะของมิตรภาพอย่างเป็นอิสระต่อกันระหว่างผู้ช่วยวิจัย 2 คนนี้มีความสอดคล้องกันค่อนข้างสูง

3.3 ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และรูปภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.3.1 ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับเด็กก่อนโดยพูดคุยเกี่ยวกับตัวนักเรียน เช่น กิจกรรมที่สนใจ วิชาที่ชอบ เป็นต้น จากนั้นจึงชี้แจงให้เด็กทราบว่า จะให้เด็กทำกิจกรรม 2 อย่าง คือ ให้เด็กตอบคำถามเกี่ยวกับเพื่อน และ เลือกภาพที่แสดงถึงความเป็นเพื่อนจากภาพที่กำหนดให้ ซึ่ง คำตอบของเด็กจะ ไม่มีการตรวจคำตอบแบบถูกหรือผิด ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยต้องการทราบความนึกคิด ของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง เด็กกับเพื่อน ๆ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีความสัมพันธ์ระหว่าง เพื่อนสำหรับเด็กไทย

3.3.2 ผู้วิจัย ได้ทำการสัมภาษณ์เด็กเป็นรายบุคคล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมี โครงสร้างเกี่ยวกับมิตรภาพระหว่างเพื่อนพร้อมกับอัดเทปในขณะที่ทำการสัมภาษณ์

3.3.3 ผู้วิจัย เสนอภาพที่แสดงถึงมิตรภาพระหว่างเพื่อนให้เด็กดูทีละชุด โดยที่แต่ละ ชุดประกอบด้วยภาพตัวอย่างลักษณะต่างกันจำนวน 3 ภาพ ในขณะที่เสนอภาพผู้วิจัยได้บรรยาย กิจกรรมในภาพประกอบไปด้วย จากนั้นจึงถามเด็กว่า "หนูลองดูซิว่า ภาพใดบ้างที่แสดงว่าคนใน ภาพเป็นเพื่อนรักกัน" ถ้าเด็กตอบเพียงภาพเดียวผู้วิจัยอาจใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กตอบมากขึ้น โดย การพูดว่า "บางครั้งคำตอบที่ถูกต้องก็มีมากกว่าหนึ่งข้อนะ" หรือพูดว่า "หนูคิดว่ายังมีภาพอื่นอีก ไหนที่แสดงว่าคนในภาพเป็นเพื่อนรักกัน" นอกจากจะให้เด็กเลือกภาพแล้วผู้วิจัยยัง ได้ถามเหตุผล ในการเลือกภาพแต่ละภาพของเด็กด้วย

เมื่อเสร็จสิ้นการทดสอบ ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือพร้อมทั้งแจก ขนมให้แก่เด็กคนละชิ้นก่อนนำเด็กกลับ ไปยังห้องเรียน สำหรับลำดับในการสัมภาษณ์ และการ ทดสอบด้วยภาพของเด็กแต่ละคนนั้นผู้วิจัยได้ทำการถ่วงดุลย์ (Counter balancing) ส่วนลำดับในการเสนอภาพแต่ละลักษณะนั้นผู้วิจัยก็ได้ทำการถ่วงดุลย์อีกเช่นกัน (ดูรายละเอียดใน ภาคผนวก ฉ.)

3.3.4 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการฝึกฝน เรื่อง การจัดจำแนกมิตรภาพมาเป็นอย่างดีแล้ว ได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาดำเนินการจัดจำแนก มิตรภาพออกเป็นลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นอิสระต่อกันโดยใช้เกณฑ์ว่าจะต้อง ได้ค่าร้อยละของความ สอดคล้องในการจัดจำแนกมิตรภาพแต่ละลักษณะตั้งแต่ 75% ขึ้นไป

3.3.5 ตรวจให้คะแนนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงถึงมิตรภาพซึ่งได้รับการระบุถึงแต่ละพฤติกรรมจะมีค่าเท่ากับ 3 คะแนน ส่วนตัวอย่างของมิตรภาพที่ไม่ได้รับการระบุถึงนั้นมีค่าเท่ากับ 0 คะแนน จากนั้นจึงหาผลรวมของ คะแนนตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงถึงมิตรภาพในแต่ละลักษณะ

3.3.6 ตรวจให้คะแนนข้อมูลที่ได้จากการทดสอบด้วยภาพโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ภาพที่แสดงถึงมิตรภาพที่ได้รับการเลือกมีค่าเท่ากับ 3 คะแนน และในกรณีที่บอกเหตุผลได้ตรงกับลักษณะของมิตรภาพตามที่กำหนดไว้จะได้คะแนนเพิ่มอีก 2 คะแนน ส่วนภาพที่แสดงถึงมิตรภาพแต่ไม่ได้รับการเลือกและภาพที่ไม่ได้แสดงถึงมิตรภาพแต่ได้รับการเลือก ซึ่งใช้เป็นภาพลวงนั้น มีค่าเท่ากับ 0 คะแนน ดังนั้นผู้รับการทดสอบแต่ละคนจะมีโอกาสได้คะแนนมิตรภาพในแต่ละลักษณะสูงสุดเท่ากับ 15 คะแนน และต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน

3.3.7 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์และการทดสอบด้วยภาพไปวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences : SPSSX) ในการคำนวณและวิเคราะห์ค่าต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 คำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนมิตรภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และการทดสอบด้วยภาพ จำแนกตามกลุ่มอายุ

4.2 คำนวณค่ามัธยิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนมิตรภาพที่ได้จากการทดสอบด้วยภาพในแต่ละลักษณะจำแนกตามกลุ่มอายุและ เพศ

4.3 วิเคราะห์ความแตกต่างของค่ามัธยิมเลขคณิตคะแนนมิตรภาพที่ได้จากการทดสอบด้วยภาพในแต่ละลักษณะ โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way Analysis of Variance) จำแนกตามตัวแปรอิสระ คือกลุ่มอายุและเพศ ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์นั้นผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (Homogeneity of Variance) ของกลุ่มย่อยด้วยวิธี F_{max} (Winer, 1971:443-444) ด้วยถ้าพบว่าค่าความแปรปรวนของตัวแปรตามในกลุ่มย่อยมีความเป็นเอกพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ ($p < .05$) จะทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางโดยใช้สถิติทดสอบเอฟที่มีค่าขึ้นแห่งความเป็นอิสระเท่ากับ $q-1, N-pq$ แต่ถ้าพบว่าค่าความแปรปรวนของตัวแปรตามในกลุ่มย่อยไม่มีความเป็นเอกพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ ($p < .05$) จะวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางโดยใช้สถิติทดสอบเอฟที่มีค่าขึ้นแห่งความเป็นอิสระ เท่ากับ 1, $n-1$ ทั้งนี้เพื่อให้มีอำนาจในการทดสอบ (power of the test) เพิ่มมากขึ้น

4.4 หากพบผลปฏิบัติการร่วมของตัวแปรอิสระมีนัยสำคัญทางสถิติจะ Plot กราฟเพื่อดูว่าตัวแปรอิสระทั้งสองมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไร (Glass and Hopkins, 1984:406-409)